

Verslag van het in het kader van artikel 2, eerste lid, van het Besluit algemene richtlijnen vaststelling vernietigingslijsten archiefbescheiden gevoerde driehoeksoverleg tussen het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de Rijksarchiefdienst met betrekking tot de lijst, zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van het Archiefbesluit, van te bewaren en te vernietigen archiefbescheiden van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen op het beleidsterrein monumentenzorg

F. v.d. Doe / 's-Gravenhage, 24 november 1995

Inleiding

De voorliggende concept-selectielijst is een vernietigingslijst zoals bedoeld in artikel 3, eerste lid, van het Archiefbesluit (Stb. 200). Het Basis Selectie Document (BSD) vervangt de bestaande lijst van te vernietigen archiefbescheiden van het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM) uit 1982, waar het archiefbescheiden betreft die voortkomen uit de taakvervulling op het beleidsterrein monumentenzorg (hoofdstuk VIII, categorieën 120-127).¹

Voor zover bekend zijn geen machtigingen verleend voor incidentele vernietiging ex. artikel 3 van het Archiefbesluit 1968 (Stb. 200).

Het onderhavige BSD is totstandgekomen na afronding van het institutioneel onderzoek, dat bij het toenmalige ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) heeft plaatsgevonden op grond van het convenant tussen de secretaris-generaal van het ministerie van WVC en de algemene rijksarchivaris, ondertekend te Den Haag op 3 oktober 1991. Produkt van het institutioneel onderzoek is het Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO) *Van monumentale waarde. Een institutioneel onderzoek naar de rijksoverheidsbemoeyenis met monumentenzorg, 1945-1990* dat in 1995 gereed is gekomen.²

Van monumentale waarde is het eerste RIO dat op het taakgebied Cultuur verschijnt. In 1991 is een aanvang gemaakt met het onderzoek monumentenzorg, welk in 1993 werd voltooid. Eerder verschenen al rapporten op de taakgebieden Volkgezondheid³ en Welzijn⁴.

1. Hoewel de Rijkscommissie voor de Archieven destijds positief adviseerde ten aanzien van genoemde vernietigingslijst, is deze door het ontstaan van het ministerie van WVC in 1982 nooit door de minister vastgesteld en in de Staatscourant gepubliceerd.

2. *Van monumentale waarde. Een institutioneel onderzoek naar de rijksoverheidsbemoeyenis met monumentenzorg, 1945-1990* door F. van der Doe en H. Spijkerman, 's-Gravenhage 1996 (PIVOT-rapport nr. 29 - ter perse -).

3. *'Kwakzalverij is nooit uit te roeien: Mundus vult decipi'*. Een

Met de vorming van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCenW) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) was de overgang van het directoraat-generaal Culturele Zaken (DGCZ) naar het eerstgenoemde ministerie een feit. Het institutioneel onderzoek bij het ministerie van OCenW is in 1994 gestart en heeft nog geen voltooide onderzoeken op de taakgebieden Onderwijs en Wetenschappen opgeleverd.

In het Protocol voor de overgang van Culturele Zaken van VWS en OCenW uit 1994 is vastgelegd dat OCenW zich verplicht tot het ontwikkelen van het voorgeschreven selectieinstrument, de zogenaamde BSD's, op het taakgebied

onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de medische beroepen en opleidingen, 1940-1990 door F. van Dijk (PIVOT-rapport nr. 2, 's-Gravenhage 1992); 'Zicht op toezicht'. Een institutioneel onderzoek naar het staatstoezicht op de volksgezondheid, 1940-1990 door L.B. Humbert (PIVOT-rapport nr. 5, 's-Gravenhage 1993); 'Planning van voorzieningen in de gezondheidszorg'. Rapport van een institutioneel onderzoek, 1945-1990 door J.W.J.M. Bogaerts (PIVOT-rapport nr. 6, 's-Gravenhage 1993); 'Verzekerd van zorg'. Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de bekostiging en verzekering van de gezondheidszorg als onderdeel van het stelsel van structuur en financiering van de gezondheidszorg, 1940-1990 door F. van Dijk (PIVOT-rapport nr. 7, 's-Gravenhage 1993); 'De vaststelling van tarieven in de gezondheidszorg'. Een institutioneel onderzoek, 1945-1990 door J.W.J.M. Bogaerts (PIVOT-rapport nr. 8, 's-Gravenhage 1993); 'Kwaliteit op recept'. Een institutioneel onderzoek op het terrein geneesmiddelen en medische hulpmiddelen, 1940-1990 door L.B. Humbert, F. van der Doe en M.J.B. Kavelaars (PIVOT-rapport nr. 13, 's-Gravenhage 1994); 'Externe adviesorganen in de gezondheidszorg'. Een institutioneel onderzoek op het terrein van de advisering in de gezondheidszorg, 1940-1990 door N.P. van Egmond en F. van der Doe (PIVOT-rapport nr. 14, 's-Gravenhage 1994). De BSD's betreffende de beleidsterreinen Medische beroepen en opleidingen en Bekostiging en verzekering van de gezondheidszorg zijn op respectievelijk 13 december 1994 en 17 oktober 1995 ter advisering aan de RCA aangeboden.

4. *'Oorlog duurt een leven lang', Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake de oorlogsgetroffenen, 1945-1990 door A.S. Fris (PIVOT-rapport nr. 3, 's-Gravenhage 1993); 'Het bejaardenbeleid', Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake het ouderenbeleid, 1945-1990 door A.S. Fris (PIVOT-rapport nr. 9, 's-Gravenhage 1993).*

DGCZ en zijn taakvoorgangers. Daarvan uitgezonderd werden de reeds bij WVC gestarte onderzoeken naar Monumentenzorg en Media.⁵

In een bijlage bij het concept-convenant tussen de algemene rijksarchivaris en de secretaris-generaal van het ministerie van OCenW is opgenomen dat de twee bij het ministerie van WVC gestarte onderzoeken zich respectievelijk in een afrondend stadium bevindt en tot halverwege is gevorderd en dat de resultaten tot nu toe zullen worden overgedragen aan OCenW (par. 3.2).

Doelstellingen en taken van de rijksoverheid met betrekking tot het taakgebied cultuur en het beleidsterrein monumentenzorg

Het beleidsterrein monumentenzorg maakt onderdeel uit van het taakgebied cultuur. Dit taakgebied van de rijksoverheid is afgeleid van haar cultuurpolitieke doelstellingen en werd in 1990 in drie hoofdbeleidsterreinen onderscheiden:

- 1.cultuurbeheer;
- 2.kunsten;
- 3.media, letteren en bibliotheken.⁶

In het onderhavige BSD is het beleidsterrein monumentenzorg, als een vorm van cultuurbeheer, in handelingen beschreven waarna deze zijn gewaardeerd. Het doorgeven aan latere generaties van cultuur-historisch waardevolle objecten en stads- en dorpsgezichten is één van de voornaamste doelstellingen van de monumentenzorg. Door passieve en actieve maatregelen, i.c. bescherming en restauratie, wordt getracht dit doel te bereiken. De belangrijkste doelstelling van het rijksoverheidsbeleid op het beleidsterrein monumentenzorg is het behoud van het cultureel erfgoed, i.c. van monumentale objecten, oude dorpskernen en stadsgezichten. Daarnaast is het streven gericht op openstelling en publiekmaking en tracht de overheid het wetenschappelijk onderzoek te stimuleren. De overheidsinterventie is primair gericht op de instandhouding van gebouwde en archeologische monumenten waaraan een bijzondere culturele waarde wordt toegekend. De overheid beschermt deze onroerende monumenten tegen verminking en vernietiging. De interventie van de overheid behelst in beginsel een systeem van bescherming van objecten door deze via inschrijving in een register te erkennen als een object van overheidszorg.

Naast bescherming verleent de rijksoverheid subsidie ten behoeve van restauratie van gebouwde monumenten. De lagere overheden dragen ook zelf bij in de kosten van de bescherming. De minister draagt de eindverantwoordelijkheid voor de uitoefening van de bepalingen in de Monumentenwet 1961 - en diens opvolger van 1988 - die de bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten mogelijk maakt.

5.Protocol voor de overgang van Culturele Zaken van de ministeries van VWS en OCenW, d.d. 20 december 1994, p. 71.

6.*Staatsalmanak* 1990, pp. U 18-20.

Lange tijd bleef de bemoeienis op het gebied van de gebouwde monumentenzorg beperkt tot het instrument van subsidieverlening. Formele wetgeving op het terrein van de monumentenzorg begon pas in 1961, toen het systeem van de tijdelijke regelingen definitief werd vervangen door een Monumentenwet. Met de totstandkoming van deze wet werd de bescherming van afzonderlijke monumenten, alsook van stads- en dorpsgezichten als een wettelijke taak van de rijksoverheid aanvaard. De toestemming van de minister was vereist in alle gevallen waarin met subsidie werd gerestaureerd of waar een beschermd monument in het geding was. Het uitvoerend beleid van de minister is in handen gelegd van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) en de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB).

De hoofdlijnen van de rijksoverheidsbemoeienis op het beleidsterrein monumentenzorg kunnen derhalve worden geformuleerd als de zorg voor het beheer en behoud van gebouwde en archeologische monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten. Deze zorg kan worden onderscheiden in de volgende deelprocessen:

1. het aanwijzen;
2. het beschrijven;
3. instandhouding en restauratie.

Actoren

Uit het rapport *Van monumentale waarde* blijkt dat de minister waaronder cultuur ressorteert, niet de enige actor is die handelingen verricht op het beleidsterrein monumentenzorg. In de periode 1945-1990 is het beleidsterrein monumentenzorg en het taakgebied cultuur ondergebracht bij de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (vanaf 1965) en de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (sinds 1982). De minister van Verkeer en Waterstaat, de minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid / Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne, de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Landbouw zijn ook actoren op het beleidsterrein monumentenzorg. De Rijkscommissies voor de Monumentenzorg en het Oudheidkundig Bodemonderzoek en de opvolgers (Voorlopige) Monumentenraad / Raad voor het Cultuurbeheer zijn de voornaamste adviserende en beleidsbepalende instellingen op het beleidsterrein. Verder verricht een tweetal commissies handelingen, t.w. de Rijksplanologische Commissie (en haar voorganger de Vaste commissie van de Rijksdienst voor het Nationale Plan) en de WVC-Schadebeoordelingscommissie. Tenslotte zijn ook de Raad van State en de Kroon als actor betrokken bij monumentenbeleid doordat zij als beroepsinstantie optreden inzake beslissingen genomen krachtens de Monumentenwet en bij KB de leden van de Monumentenraad / Raad voor het Cultuurbeheer benoemen.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen verzoekt goedkeuring voor de voorgestelde waarderingen van de handelingen van de minister en van de volgende actoren, die onder de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen als zorgdrager gerekend kunnen worden:

-MINISTER

-RIJKSCOMMISSIE VOOR DE MONUMENTENZORG

-RIJKSCOMMISSIE VOOR HET OUDHEIDKUNDIG BODEMONDERZOEK

-VOORLOPIGE MONUMENTENRAAD

-MONUMENTENRAAD

-RAAD VOOR HET CULTUURBEHEER

-SCHADEBEOORDELINGSCOMMISSIE EX. ART. 23
MONUMENTENWET 1988

Daar waar commissies en raden een beleidsinitiërende, beleidsbepalende of beleidsevaluerende taak hebben ten aanzien van de hoofdlijnen van het monumentenbeleid, zijn de handelingen met een B(ewaren) gewaardeerd. Het driehoeksoverleg heeft plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de zorgdrager waaronder de commissies formeel ressorteren. Met de Schadebeoordelingscommissie ex. art. 23 Monumentenwet 1988 is geen afzonderlijk driehoeksoverleg gevoerd.

Het rapport *Van monumentale waarde* en het bijbehorende BSD zijn nog niet toegezonden aan de andere in het BSD genoemde actoren, te weten de ministers van Verkeer en Waterstaat, van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid / Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieuhygiëne (en Rijksplanologische Commissie), van Binnenlandse Zaken en van Landbouw, Raad van State en de Kroon. Voor deze actoren is het institutioneel onderzoek nog gaande of moet het nog beginnen. De handelingen van de Raad van State vallen onder de in deel 3 van het RIO over deze instelling beschreven handelingen.⁷ Te zijner tijd zullen het RIO en BSD aan de betreffende zorgdragers worden toegezonden. In het BSD is al wel een voorstel voor waardering gedaan.

De minister waaronder Cultuur ressorteert onderhoudt ook veelvuldige contacten met particuliere actoren. De handelingen van deze particuliere en bondgenootschappelijke organisaties zijn niet in het rapport beschreven, omdat deze organen

7. *Drie maal 's-Raads recht'. Een drietal institutionele onderzoeken op taakgebieden van de Raad van State* door A. Spieksma en L. Verbeek (PIVOT-rapport nr. 17, 's-Gravenhage 1994): deel 3 over Administratieve Rechtsbescherming, handelingen nrs. 6, 28 (p. 114, 123).

niet onder de bepalingen van de Archiefwet 1962 vallen.

Na vaststelling van het BSD en publikatie in de Staatscourant strekt de werking van het selectiedocument zich uit over de neerslag van de handelingen gevormd vanaf 1945, zoals die in het Rapport Institutioneel Onderzoek zijn weergegeven en voorzover de actoren onder de minister waaronder Cultuur ressorteert als zorgdrager gerekend kunnen worden.

Procedure

Tijdens het opstellen van het BSD is overleg gevoerd met vele medewerkers van het ministerie van VWS, van de RDMZ te Zeist en van de ROB te Amersfoort. Dit driehoeksoverleg is reeds in 1993 gestart. In juni van dat jaar is een eerste concept aan de RDMZ voorgelegd. In het voorjaar van 1995 is het aan de ROB aangeboden.⁸ Daarna is het aan de directie Beleidszaken Cultuurbeheer/DGCZ (inmiddels directie Cultureel Erfgoed) en aan de secretaris van de Rijkscommissie voor de Monumenten (RCM) en de Rijkscommissie voor de Archeologie (RCAo) van de Raad voor het Cultuurbeheer gezonden.

Naast de medewerkers van de bovengenoemde afdelingen en diensten die betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van het rapport *Van monumentale waarde* en het BSD, is formeel overleg over bijgaande selectielijst gevoerd tussen de hieronder vermelde functionarissen:

Namens de directie Cultureel Erfgoed, voorheen het directoraat-generaal Culturele Zaken ministerie van OCenW, voorheen WVC:

- drs. G.C. Lodder, hoofd sector Beleid van de directie Cultureel Erfgoed
- drs. C.M.P. Buijs, senior beleidsmedewerker sector Beleid van de directie Cultureel Erfgoed

Namens het ministerie van VWS, voorheen WVC:

- dhr. J. de Jong, wnd. hoofd afdeling Documentaire Informatievoorziening WVC/VWS

Namens het ministerie van OCenW:

- mw. J. Kooijenga, hoofd afdeling Documentair Beleid en Archiefbeheer OCenW

Namens de Rijksdienst voor de Monumentenzorg:

- drs. P. Don, hoofd afdeling Informatie van de sector Kennis, Informatie en

8. In augustus 1995 zijn RIO en BSD tevens toegezonden aan het Rijksmuseum voor Scheepsarcheologie Ketelhaven, in de onderhavige periode verantwoordelijk voor scheepsarcheologisch onderzoek, hetwelk geen aanleiding gaf tot inhoudelijke aan- of opmerkingen.

Communicatie

-drs. J. van Laar, beleidsmedewerker archief en documentatie van de afdeling Informatie van de sector Kennis, Informatie en Communicatie

Namens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek:

-drs. P. Zoetbrood, hoofd sector Informatie
-dhr. A. Kerkhoven, hoofd afdeling Documentatie

Namens de Rijkscommissie voor de Monumenten van de Raad voor het Cultuurbeheer:

-mr. G.W. van Herwaarden, secretaris RCM

Namens de Rijkscommissie voor de Archeologie van de Raad voor het Cultuurbeheer:

-mr. G.W. van Herwaarden, secretaris RCAo

Namens de Rijksarchiefdienst:

-drs. F. van der Doe, medewerker afdeling Bronverwerving en Toezicht van het Algemeen Rijksarchief

Gedurende het driehoeksoverleg is voor de waardering bewaren of vernietigen rekening gehouden met de volgende belangen:

- administratief belang;
- juridisch belang (recht- en bewijszoeking);
- cultuur-historisch belang.

In het BSD zijn bij de met een V(ernietigen) gewaardeerde handelingen nog geen vernietigingstermijnen aangegeven. Deze termijnen zullen nog door de zorgdrager worden aangegeven, voordat definitieve vaststelling van de selectielijst en publikatie daarvan in de Staatscourant zal plaatsvinden.

Het driehoeksoverleg is medio november 1995 formeel afgerond door de aanbieding van het BSD door het hoofd van de afdeling Documentair Beleid en Archiefbeheer van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (brief nr. FacB/DBA 95031534, d.d. 24 november 1995), waaronder sinds 1994 cultuur ressorteert, en door het waarnemend hoofd van de afdeling Documentaire Informatievoorziening van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (brief nr. CDBFO/DIV 951221, d.d. 24 november 1995), verantwoordelijk voor het institutioneel onderzoek naar en het ontwikkelen van een selectieinstrument voor het beleidsterrein monumentenzorg ingevolge het Procol van de overgang van Culturele Zaken, aan de staatssecretaris van Cultuur, voor deze de algemene rijksarchivaris.